

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Danne-Virke I

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 368.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670057519648/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Danne-Virke I

til Fortvivelse; men med rolig Vished om, at Værket skal lykkes, og glad Tilfredshed med, hvad han er givet at see og udrette, griber Enhver, hvad der ligger ham nærmest, og arbejder ufortrøden, under stadig Betragtning af den aabenbarede Sandhed; ingen Konster vil han bruge til at aftvinge Historien sit Vidnesbyrd, thi han veed, de ere spildte, og han seer, de kan ei bruges uden at fornærme Sandhed, som just er, hvad han skal stræbe at forherlige. At lade Sandheds Lys beskinne Historien, det er hver christelig Boglærds faste og højeste Hensigt, og om da hist og her en Stjerne synes at ville handthæve sit Lys uafhængig af Solen, saa veed han dog, det er kun Skin, som ved Dagens vældige Frembrud maa blegne, eller blande sig med Solens Straaler.

I det vi nu vende tilbage til Talen om Historiens almindelige Dyrkning, see vi let, at det er Historien om Sandhedens overnaturlige Aabenbaring, eller med andre Ord: det ny Testamente, der har den strængeste Fordring paa almindelig Dyrkning, og at dernæst kommer Historien om Underværkets klareste Forvarsler og Forberedelser, eller det Gamle Testamente, hvilket da er det Samme, som man længe indsaac, at Bibelen bør læses og kiendes af Alle. Efter Bibelen selv følger ligefrem dens egen Historie, der falder sammen med Kirkens; thi Kirkens Historie er jo ikke andet end Historien om Menneskenes Brug eller Misbrug af Bibelen: deres Forhold til den, og at det ei holder sømmer sig for nogen Christen at være herom ganske vankundig, indsees let. Endelig er det aabenbart, at ethvert christnet Folks Hændelser i sit Hedenskab maa være en Forberedelse til Christendommen, og deres senere Færd en Følge af deres Forhold til den. Her have vi da Omfanget af den populære Historie, nemlig: Evangeliets, Israels, Kirkens og de christnede Folkefærds; men vi indsee let, at det er ikke mindre i Skikkelsen end i Omfanget, at læg Mands Tare maa betænkes. Bibelen, som ei alene er for, men over Alle, maa vel i Grunden være eens for Alle; men da Indsigten i dens Grundsprog kun kan erhverves ved en Kundskab, det er umuligt at bibringe Mængden, er dog allerede her den Forskiel, at Lægmand maa nøies med en Oversættelse, men som derfor, hvor der kan være forskiellige Meninger, maa være aldeles bogstavelig; thi det er ingenlunde de Boglærde tilladt her at give nogen Forklaring, som ei er uimodsigelig vis; men det er deres uforgivelige Skyldighed at give Lægmands Bibel netop samme Tydelighed, som den har for dem, som blot Sprogkyndige, i de

Danne-Virke I

fremmede Tungemaal. Da imidlertid de fleste Lægmand hverken have Tid eller Evne til at blive paa egen Haand saa fortrolige med Bibelens Indhold, som de ved de Lærdes Haand-rækning kan og altsaa bør, og da enhver bør kiende dens Hoved-indhold alt i Barndommens Dage, saa følger heraf, at Udtog og Forklaringer maa finde Sted, men ingenlunde træde i Bibelens Sted, der steds aaben for alle Mands Øine skal med sine klare Ord være deres Dommer.

Ligeledes er det med den øvrige Historie for Lægmand; en slet og ret Fortælling skal gives ham i Haand, og hvad der ikke er heviislig Løgn, skal staae for ham som for os; med Forklaringen haster det ikke, eller, om det end haster, maa dog de Boglærde vogte sig vel for ei at give nogen Forklaring, der ei er aldeles vis og bygget paa den Fortælling, der er i Folkets Haand; thi Giætninger nytte kun dem, der kan granske, og en Forklaring over, hvad man ikke kiender, er som et Luftsyn, der vel kan blænde, men aldrig oplyse, langt mindre opvarme; og dog maa Opvarmelse være Hensigten med al den verdslige Kundskab, der meddeles Lægmand, for hvem al anden Kundskab er en unyttig Byrde, han ei kan anvende, men kun forvirres og forstyrres af.

Dette gjælder i Almindelighed, og dømmer det attende Aarhundredes daarlige Travthed med at indskrue Begreber i menig Mand, der, naar de end ei, som ofte, vare aldeles falske eller løse Giætninger, dog forudsatte en Kundskab, han manglede, eller Undersøgelser, han hverken havde Tid eller Evne til at fatte. Medens man saaledes rolig saae paa, at Bibelen og Krøniken forsvandt af Hjerte, Hoved og Haas, ja, bidrog ei sjelden selv dertil, ansaae man det for et Kæmpeskridt i Menigmands Oplysning, hvis man kunde faae ham til at huske og med Kulsviertro antage, hvad han ikke paa mindste Maade begreb, enkelte Boglærdes Giætninger om den løbske Jord og den stædige Soel, deres Forklaringer af Torden og Lynild og deres Snak om Guds Ord, om Fædreland og deslige. Hvorledes i Øvrigt Folke-Kroniker skal skrives og ordnes efter hvert Folks særdeles Beskaffenhed, er, som Spørgsmaalet viser, en Opgave for hvert Lands Boglærde især, og hvad Fædrelandet angaaer, skal det kortelig omhandles, naar vi først have seet, hvorledes de Boglærde i det Hele bør dyrke Historien.

Med Grundighed, med den Grundighed, der i det attende Aarhundrede sank i Jorden, som da vel ogsaa var det Eneste, der behandledes grundig, med den, optaget af Jorden, opvakt